

Toelichting op het Reglement burgerlijke stand van Utrecht 2020

Inleiding

In het Reglement burgerlijke stand worden een aantal praktische zaken vastgelegd die betrekking hebben op het sluiten van een huwelijk, het registeren van een partnerschap of het omzetten van een geregistreerd partnerschap in een huwelijk. Het gaat hierbij om de openingstijden van het bureau van de burgerlijke stand en de regels en voorwaarden die in acht moeten worden genomen bij het aanwijzen van locaties als gemeentehuis.

In het Reglement wordt met het begrip “rechtsfeit” het huwelijk, geregistreerd partnerschap of omzetting van een geregistreerd partnerschap in een huwelijk bedoeld.

Tot slot stelt het reglement voorwaarden aan de aanwijzingen en werkzaamheden van ambtenaren van de burgerlijke stand (absen) en de buitengewoon ambtenaren van de burgerlijke stand (babsen). De abs en de babs worden aangewezen door het college van burgemeester en wethouders (Wet van 14 oktober 1993 (Stb. 1993, nr. 555). Ook is het college het orgaan dat regels opstelt ten aanzien van het bureau en de (b)absen. De abs en de babs blijven op grond van de wet echter zelfstandig verantwoordelijk voor de inhoud van hun werkzaamheden.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1. Begripsbepaling

Dit artikel beschrijft de basisbegrippen die gebruikt worden in het reglement. Met name wordt het onderscheid tussen de abs en de babs expliciet gemaakt (artikel 1:16 Burgerlijk Wetboek).

Artikel 2. Aanwijzing van de abs en de babs

In dit artikel wordt aangegeven voor welke periode een abs of een babskan worden aangewezen. Utrecht kent de mogelijkheid om een (b)abs die in een andere gemeente is aangewezen en van wie de aanwijzing (en beëdiging) niet is verlopen, aan te wijzen voor het voltrekken van één enkel rechtsfeit.

Ook kunnen derden, op verzoek van het bruidspaar of de geregistreerde partners, voor de voltrekking van een enkel rechtsfeit tot babs worden aangewezen. Voorwaarde hierbij is dat het rechtsfeit in Utrecht voltrokken zal worden. Aan de aan te wijzen babs worden vooraf nadere eisen gesteld.

De babs aangewezen voor de voltrekking van een enkel rechtsfeit in de zin van artikel 2 lid 6 van dit reglement, wordt geassisteerd door een (b)abs in dienst van de gemeente Utrecht.

Artikel 3. Locatie

Dit artikel geeft aan waar de abs en de babs wettelijk zijn taak moet uitoefenen.

Een gemeentehuis waarin de totstandkoming van een rechtsfeit plaats vindt, moet een bestendig karakter dragen en bestemd zijn voor permanent gebruik. Een circustent of een kermisattractie is

daarom niet geschikt om als gemeentehuis aan te wijzen, evenals een luchtballon. Algemeen wordt aangenomen dat een schip dat verankert ligt aan een kade en voor het overige voldoet aan de eisen van de wet- en regelgeving (openbaar toegankelijk, veilig, het hebben van een formeel adres etc.) als gemeentehuis kan worden aangewezen. Bijvoorbeeld het huwen in een ommuurde tuin van een (land)huis is algemeen toegestaan. Echter is het tot stand komen van een rechtsfeit op de openbare weg, in een bos, park of in het veld niet toegestaan. Het kan immers niet als een gemeentehuis worden aangewezen. Ook bestaat daarmee de mogelijkheid dat de bevoegdheid van (b)abs niet is te bepalen (denk daarbij aan gemeentegrensgebieden waarbij de vraag zich zou kunnen voordoen welke ambtenaar van welke gemeente bevoegd zou zijn). In dat kader gaat het om het tot stand komen van het rechtsfeit en niet om de ceremonie die daarbij doorgaans plaatsvindt. Dat betekent bijvoorbeeld dat het formele gedeelte van het tot stand komen van een rechtsfeit in een "gemeentehuis" dient plaats te vinden en het verdere, ceremoniële gedeelte van de plechtigheid op een andere locatie zoals een varende boot of in het bos kan plaatsvinden.

Artikel 3 bepaalt verder dat een locatie als gemeentehuis kan worden aangewezen voor de totstandkoming van één enkel rechtsfeit. De aanwijzing tot huis van de gemeente geldt voor de dag genoemd in het aanwijzingsbesluit. Als de totstandkoming van het rechtsfeit niet plaatsvindt op de dag die genoemd is in het aanwijzingsbesluit, moet de locaties opnieuw aangewezen worden. Hiervoor moet dan een nieuwe afspraak worden gemaakt.

De gemeente is alleen verantwoordelijk voor het officiële gedeelte van de huwelijksvoltrekking, waarvoor de gemeente een (b)abs beschikbaar stelt. Het reserveren van een locatie voor een huwelijk is de verantwoordelijkheid van het bruidspaar. De gemeente heeft geen verantwoordelijkheid voor eventuele schade of kosten die worden gemaakt vanwege het enkele feit dat de gemeente de locatie heeft aangewezen als gemeentehuis.

De gemeente is ook niet verantwoordelijk voor de (kwaliteit, schade, schoonmaak of diefstal van de) inrichting van de locatie. Daarbij moet ook worden gedacht aan het strooien met rijst of bloemen en de aansprakelijkheidsvraag voor de gevolgen ervan als letselschade. De (b)abs moet het formele gedeelte van de ceremonie naar eigen inzicht kunnen inrichten.

Artikel 4. Voorwaarden voor aanwijzing van een gemeentehuis

Een rechtsfeit kan in principe alleen plaatsvinden in een gemeentehuis. De uitzonderingen hierop zijn wettelijk geregeld (bijvoorbeeld de dreiging dat één van de partners spoedig komt te overlijden, biedt de mogelijkheid om ook in een ziekenhuis het rechtsfeit tot stand te brengen).

De gemeente wijst een locatie aan als gemeentehuis om daar een rechtsfeit tot stand te laten komen als de locatie voldoet aan de eisen van veiligheid en openbaarheid. De locatiebeheerder/eigenaar is verantwoordelijk voor de veiligheid. Deze verantwoordelijkheid kan niet worden afgewenteld op de gemeente vanwege het enkele feit dat de gemeente de locatie tot gemeentehuis heeft aangewezen.

Bij veiligheid moet worden gedacht aan een veilige bouwconstructie, maar ook aan brandveiligheid en goede toegangs- en vluchtwegen. Deze eisen dienen te worden gezien in het licht van het aantal bruidsgasten en de samenstelling van de groep met bijvoorbeeld de aanwezigheid van kinderen, ouderen, rolstoelgebruikers etc.

De totstandkoming van een rechtsfeit moet volgens de wet openbaar bijgewoond kunnen worden. Dat betekent dat iedereen die dat wil in principe de plechtigheid moet kunnen bijwonen. Omdat invulling van het begrip openbaarheid tot praktische problemen kan leiden omdat onvoorzien veel personen de plechtigheid willen bijwonen of indien bezoekers mogelijk de openbare orde verstoren, kan de (b)abs bepalen wie tot de plechtigheid wordt toegelaten.

Het aanwijzen van een locatie tot gemeentehuis mag niet in strijd zijn met de openbare orde en goede zeden. Men kan dan denken aan het aanwijzen van bijvoorbeeld een mortuarium of een sexinrichting.

Rechtsfeiten mogen religieus niet eerder worden ingezegend dan dat zij civielrechtelijk tot stand zijn gekomen (artikel 1:68 Burgerlijk Wetboek). Het is niet verboden om gebedshuizen, die al dan niet hun functie als gebedshuis hebben verloren, aan te wijzen als gemeentehuis.

Om logistieke en organisatorische redenen moet de aanwijzing van een locatie als gemeentehuis voor de voltrekking van één enkel rechtsfeit, in relatie tot de afspraak om de totstandkoming van een rechtsfeit te regelen, tijdig (ten minste zes weken) vóór de datum schriftelijk te worden vastgelegd. Naast het aanwijzen van een locatie als gemeentehuis dient aan alle vereisten voor het aangaan van het rechtsfeit te zijn voldaan (waaronder een door de eigenaar/beheerder van de locatie ondertekende "Overeenkomst huwelijkslocatie").

Artikel 5. Leiding

De verdeling van de werkzaamheden van de abs en de babs is in handen van het college. Zij wijzen op basis van artikel 2 van het Besluit burgerlijke stand 1994 de persoon aan die belast is met de leiding. Om praktische redenen en om goed te kunnen reageren op veranderingen, is de IRM aangewezen om de verdeling van de dagelijkse werkzaamheden van de burgerlijke stand te regelen.

Artikel 6. Openstelling

In dit artikel wordt bepaald wanneer het bureau van de burgerlijke stand is geopend (een en ander is gebaseerd op het gestelde in artikel 1:16c Burgerlijk Wetboek).

Het artikel geeft naast een bepaling voor de reguliere dagelijkse openingstijden mogelijkheden weer om het bureau op buitengewone tijden open te stellen of om de openstelling juist te beperken. De aanwijzing gebeurt door het college of door de IRM. Dit geldt ook voor de tijdstippen waarop rechtsfeiten plaatsvinden.

Artikel 7. Vergoeding babs

Het is niet de bedoeling om personen die door partijen zelf worden aangebracht om hun huwelijk te voltrekken of hun partnerschap te laten registreren dan wel om te zetten, te betalen voor hun diensten. Om duidelijkheid te scheppen in de regeling is het noodzakelijk om dit vast te leggen.

De noodzaak tot vastlegging geldt ook voor de vraag of de kosten voor het tot stand komen van een rechtsfeit niet gereduceerd kunnen worden nu partijen zelf een babs aanbrenge die voorts geen vergoeding krijgt voor zijn of haar diensten. Opgemerkt zij hier dat de leges met betrekking tot de totstandkoming van het rechtsfeit zijn gebaseerd op een totaal aan kosten die zijn oorsprong vindt in (de organisatie van) het totale instituut.